

ja. „A valóságot romantizálni kell” – hangsúlyozza Novalis. A szerző igazodása ehhez az intencióhoz fordított irányú: a romantikát valóságosítani kell, mintegy visszahelyezni a valóságba, hogy ott keressen és találjon értelmet. Talán ez az áttételes reflexivitás lehet Szalai Zsolt lírájának alappozíciója. Ebben a szemléletben ugyanis meghaladható a kordivattá vált irónia, amely önmagaságának felmutatásán túl mindig üresen hagyja a jelentés tereit.

Szalai Zsolt lírájának jövője jó részt a fenti viszonyokkal való számvetés sikerességének és az ebből leszűrte tapasztalatok horderejének függvénye. Véleményünk szerint ahogy a *sörülökazerkélyen* keretszó multifóniája biztosítja az olvasás pluralitását, úgy a kötet egésze is önmagában rejti egy immanens költői sokszínűség lehetőségét.

KOMÁLOVICS ZOLTÁN

(FISZ, Budapest, 2006, 64 oldal, 1400 Ft)

KISS ANNA:

Az éden íze

„Levelek Odaátról, / *üresen*, / és mindent / széthord a szél. // E nagyszabású / tájban a puszták lét / kap távlatot, élelem, / fedél, társak, utak, folyton / nyugtalan elemek, / nagy, poláris / éjben örvénylő fény, / s a

ködben, / mélyen benn a / gleccser”
(*Ház a szappantartómnak*).

Kiss Anna újabb – válogatott, újragondolt, nemkülönben új – verseskötetében, *Az éden íze*ben az elveszett, elveszített boldogság, a bizonyosság nyomába ered. Ezt igazolja a címben feltett szinészikus utalásával, az éden ízével is, amely a bizonytalan, ősi időkbe nyit teret, magát onnan eredezteti, határozza meg. Ehhez társulnak a családtörténetek (Vikolok, Dáriak történetei), illetőleg a memória működésének metaforikus megfogalmazásai. Az emlékezés folyamatát alapvetően három metafora határozza meg: a szöveg, a fénykép és a film. Ezek a cselekvések nem pusztán szimbólumai, de viszonyulási epicentrumai is a Kiss Anna-i emlékezetnek. A verseskötet tematikái is azt mutatják, hogy a létezés többféle tudatformán keresztül valósulhat meg, ezek egy mezőbe emelése viszont egy tudat műveleteinek eredménye.

Akik kicsit is ismerik költészetét, tudják, hogy egészen különleges, egy térbe vetített megfogalmazásával sokszor azokat a kapcsolódási (és átjárási, átlépési) pontokat keresi, melyek kultúránk képlékeny, mozgatható elemei; legyen bár szó az anyagi vagy a szellemi kultúráról, a lényeg, hogy az ittlét, a jelenlét legalábbis felmutatható, ha a maga teljességében avagy töredékességében meg nem is érthető.

Az első ciklus (*Az idő*) versei tökéletesen példázzák a mondottakat. Az állandósított jelenben szólalnak meg (újra és megint) a Dári és a Vikol család tagjai; a mindennapok tevékenysége kiegészül az éppen aktuális (azaz tett) történelmi utalásokkal. Az egész szöveg jelen ideje nagy figyelmet kér befogadójától; sokszor nehezen követhetők a szálak. Ez korántsem hiba, hanem az emlékezet természetének prezentálása, felmutatása abban az imaginárius térben, melynek origója a lírai én pozíciója. A hagyományos, lineáris időképzet helyett a körkörrösség, ciklikus visszatérés dominál: „Forgatja az idő a Körös hídján / veszteglő, könnyű propellereket / juharcfák hangárjából reggel óta, / kifutópálya lett a betonút” (*A kandúr és a lámpavilág*).

A további ciklusok (*Az esély, Jelenlét, Szellembhajó*) tovább tágítják a kötet tematikáját. Különleges, hogy az epikus, lazított szabadversek mellett találunk rövid formákat, mindössze néhány soros fragmentumokat is; ezek másik oldaláról mutatják fel a létezést. A rövid versek elemi erejű megfogalmazásokat tartalmaznak, itt mutatkozik a meg Kiss Anna versbeszédének igazi ereje: „tányérok / sík havára / dől ki az édes / láva” (*Méz méz*); más példával: „Birsek bevágó déli fényben – / és a párkány / sötétjén / meggylevelé”.

Kiss Anna költészete rendkívüli élményt okoz a versszerető olvasónak. Gazdagsága, mélysége roppant nehezen ragadható meg, sorról sorra képes meglepetést okozni. Újra és újra lebontja, semmivé teszi észleleteinket, a világról meglévő előzetes tudásunkat. Mindezt csakis azért, hogy a sajátját megoszthassa velünk. Nem könnyű persze ehhez a világhoz közel férközni; ám ha valaki kitartóan, csendesen időzik e sorok között, bizonytalán érezni fogja az éden már-már elfelejtett ízét.

SÜTŐ CSABA ANDRÁS

(*Kortárs Könyvkiadó, Budapest, 2006, 274 oldal, 2500 Ft*)

Magyar írók az Adrián

Különböző kiadók – köztük a Noran és a Palatinus – egyre nagyobb teret szentelnek a tematikus alapú válogatásoknak. A Palatinus nagyjából az 1880-as évektől a múlt század közepéig vesz számba olyan írókat, akik felé a szakirodalom figyelme is csak az 1990-es években fordult; gondolok itt Bródyra, Ambrusra, de ide lehetne sorolni azt a határtalan érdeklődést is, amely Márai iránt a legutóbbi idők-

